

Udskriftsdato: søndag den 11. januar 2026

VEJ nr 9336 af 12/06/2020 (Historisk)

Vejledning om formål, tilrettelæggelse, indhold og gennemførelse af almen voksenuddannelse (avu)

Ministerium: Børne- og Undervisningsministeriet

Journalnummer: Børne- og Undervisningsmin.,
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, j.nr. 20/10267

Senere ændringer til forskriften

BEK nr 3 af 05/01/2026

Vejledning om formål, tilrettelæggelse, indhold og gennemførelse af almen voksenuddannelse (avu)

Forord

Denne vejledning er målrettet institutioner, der er godkendt til at udbyde avu.

Vejledningen uddyber love og bekendtgørelser på området, jf. lovbekendtgørelse nr. 603 af 23. maj 2019 og reglerne i bekendtgørelse nr. 1380 af 10. december 2019. Vejledningen giver en samlet beskrivelse af, hvad institutionerne skal være særligt opmærksomme på i forbindelse med udbud af avu. Derudover behandles en række emner, som Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (herefter benævnt styrelsen) hyppigt modtager spørgsmål om.

I dokumentet anvendes for læsevenligheds skyld love og bekendtgørelses populære titler. Bagerst findes en liste over lovenes og bekendtgørelsernes officielle titler.

Indhold

Kapitel 1: Introduktion til uddannelsen

Kapitel 2: Udbud

Kapitel 3: Tilrettelæggelse

Kapitel 4: Målgruppe og optagelse

Kapitel 5: Kvalitetssikring

Kapitel 6: Prøver og eksamen

Kapitel 7: Tilsyn og klage

Kapitel 1: Introduktion til uddannelsen

Avu's lovgrundlag og baggrund

Avu blev etableret i 1989 som et egentligt alment voksenuddannelsesstilbud med sin egen identitet tilrettelagt og udformet med udgangspunkt i voksnes forudsætninger og behov.

Undervisningstilbuddet var dels rettet mod voksne, der kun i mindre omfang havde gjort brug af eller haft udbytte af uddannelsesstilbuddene i grundskolen, og dels tænkt som et alment efteruddannelsesstilbud, der kunne dække behov affødt af samfundsudviklingen.

Avu-loven er ændret flere gange siden, særligt i 2008 (lov nr. 311 af 30. april 2008), hvor avu blev målrettet mod de unge voksne, der har forladt grundskolen med utilstrækkelige kundskaber, samt tosprogede uden tilstrækkelige danskkundskaber. I 2019 (lov nr. 745 af 8. juni 2018) blev avu's målgruppe ændret som konsekvens af etableringen af FGU, så hovedreglen er, at man skal være fyldt 25 år for at blive optaget på avu. Dog kan unge under 25 år efter undervisningspligtens ophør optages på avu, hvis de opfylder én af undtagelserne i avu-loven. Disse undtagelser gennemgås nærmere i kapitlet om målgruppe og optagelse.

Uddannelsens formål

Formålet med avu er at styrke voksnes forudsætninger og muligheder for at gennemføre en uddannelse efter et afsluttet avu-forløb og at fremme voksnes interesse og motivation for at uddanne sig gennem hele livet, så de rustes til udfordringer i samfunds- og arbejdslivet.

Uddannelsen udbydes som enkeltfagsundervisning, der afsluttes med prøve på G- og D-niveau. Der er endvidere mulighed for at sammensætte prøver i enkeltfag til en samlet almen forberedelseseksamen, der giver retskrav om optagelse på 2-årigt hf.

Kursisterne skal gennem uddannelsen udvikle faglig indsigt, viden og kompetencer, og de skal tilegne sig nye udtryksmuligheder, som sætter dem i stand til at kommunikere målrettet og nuanceret. Kursisternes kreative og innovative evner udvikles blandt andet gennem anvendelsen af forskellige arbejdsformer, som bidrager til variation og progression i undervisningen.

Uddannelsen skal medvirke til, at den enkelte udvikler sin evne til at foretage selvstændige vurderinger og handle i en lokal og global sammenhæng. Omtalen af de grundlæggende værdier åndsfrihed, ligeværd og demokrati skaber forbindelse til andre uddannelsesområder og bidrager i øvrigt til, at avu kan introducere kursister med anden etnisk baggrund end dansk til det danske samfunds værdier.

Kapitel 2: Udbud

Udbud af avu

Et voksenuddannelsescenter (VUC) har ret og pligt til at udbyde avu. Herudover kan ministeren godkende, at andre institutioner omfattet af institutionsloven, uddannelsesinstitutioner under Direktoratet for Kriminalforsorgen og andre uddannelsesinstitutioner kan udbyde avu.

I praksis udbydes avu alene på VUC og på enkelte institutioner, der er blevet sammenlagt med et VUC eller indgår i campusdannelse med et VUC. Herudover har ministeren godkendt, at uddannelsesafdelinger ved fængsler under Direktoratet for Kriminalforsorgen kan udbyde undervisning og afholde prøver i fag ved avu.

Andre institutioners udbud

Andre institutioners udbud af avu fremgår af avu-bekendtgørelsens § 8 og lovens § 3, stk. 2.

Andre institutioner end VUC'er, som er godkendt til at udbyde avu (aktuelt kun fængselsskoler) bestemmer selv i hvilket omfang, de vil udbyde og oprette avu.

Geografisk dækningsområde

VUC'er er godkendt til at udbyde avu, forberedende voksenundervisning (FVU) og ordblindeundervisning for voksne (OBU), jf. § 1 i lov om institutioner for almen gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v. (herefter benævnt institutionsloven).

I bemærkningerne til § 1 i lovforslaget til institutionsloven (L 183/2005) fremgår det, at VUC'er har pligt til at tilbyde avu, så der sikres en passende geografisk placering af udbuddet og et tilstrækkeligt og varieret tilbud til alle, og af FVU- og OBU-lovens § 2, stk. 1, fremgår det, at FVU og OBU skal tilbydes inden for en rimelig geografisk afstand.

Det følger af § 3, stk. 2 i institutionsloven, at ministeren kan fastsætte regler om indholdet i vedtægterne for institutioner, der er omfattet af loven. Sådanne regler er fastsat i bekendtgørelse om standardvedtægt for institutioner for almen gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse (bekendtgørelse om standardvedtægter). Heraf fremgår bl.a., at VUC har til opgave at sikre udbuddet af bl.a. avu i et geografisk område. I et brev fra Børne- og Undervisningsministeriet, der vedhæftes vedtægten, findes en beskrivelse af det geografiske område.

Det helt klare udgangspunkt er således, at udbuddet skal ske inden for VUC'ets geografiske dækningsområde. Det enkelte VUC's forsyningsansvar i forhold til et defineret geografisk dækningsområde indebærer imidlertid ikke en begrænsning i en virksomheds ret til at indgå aftale om undervisning med et VUC, selvom virksomheden eller virksomhedens afdeling ligger uden for VUC's geografiske dækningsområde.

Forsyningsansvarets geografiske afgrænsning indebærer dog, at et VUC's markedsføring skal ske i forhold til det område, som forsyningsansvaret dækker.

Kapitel 3: Tilrettelæggelse

Udbud og oprettelse af fag

Institutionen træffer beslutning om udbuddet af kernefag og tilbudsfag, jf. avu-bekendtgørelsens § 14. Fagudbuddet findes i avu-lovens §§ 5 og 6.

Det følger af institutionslovens § 15, at VUC'erne skal samarbejde med andre uddannelsesinstitutioner regionalt med henblik på at sikre, at institutionerne udnytter deres ressourcer bedst muligt, og at de informerer og vejleder samordnet om deres samlede uddannelsesudbud. Det er overladt til de samarbejdende institutioner at koordinere og tilrettelægge deres uddannelsesstilbud, så det samlede fagudbud bliver alsidigt, og at sikre at kravet om, at de voksne kursister inden for rimelig geografisk afstand fra deres bopæl kan modtage avu, kan opfyldes.

Fagudbuddet skal tilrettelægges under hensyntagen til kursisternes behov for effektiv faglig progression og faglig relevans.

Avu udbydes på basisniveau og på niveauerne G, F, E og D, hvor D er det højeste niveau, jf. § 1 i avu-bekendtgørelsen.

Basisniveauet blev indført i 2009 i erkendelse af, at en del kursister havde så mangelfulde forudsætninger, at G-niveauet reelt var for svært. Basisniveauet er således henvendt til kursister, der er usikre i eller mangler elementære kompetencer inden for et givent fag.

G-niveau svarer til folkeskolens 9. klasse.

F-niveau svarer til erhvervsuddannelsernes grundfag F.

E-niveau svarer til folkeskolens 10. klasse og erhvervsuddannelsernes grundfag E.

D-niveau svarer til erhvervsuddannelsernes grundfag D.

Der skelnes mellem kernefag og tilbudsfag. Desuden kan fagudbuddet omfatte elementer af fag, jf. afsnit 1.4 om fagelementer.

Kernefag

Listen over kernefag findes i avu-lovens § 5, stk. 1, nr. 1-7, og i avu-bekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 1-7.

Institutionen træffer beslutning om udbuddet af kernefag, og om på hvilket tidspunkt i kursusåret, de enkelte fag skal udbydes og oprettes. Kursusåret omfatter perioden 1. august til 31. juli. Kernefag skal udbydes mindst én gang om året.

Udbud af kernefag sker på alle niveauer og på en måde, så kursisterne så vidt muligt og på baggrund af deres forudsætninger kan følge undervisningen fra et fags laveste og til det højeste niveau uden afbrydelse.

Et fag skal udbydes under det navn, der er angivet i avu-lovens §§ 5 og 6.

Det samme gælder navngivningen af et fagelement, jf. avu-bekendtgørelsens § 5.

Tilbudsfag

Listen over tilbudsfag findes i avu-lovens § 6, stk. 1, nr. 1-8, og i avu-bekendtgørelsens § 3, stk. 1, nr. 1-8.

Institutionen træffer beslutning om, hvilke tilbudsfag der udbydes, og på hvilket tidspunkt på kursusåret de enkelte fag skal udbydes og oprettes.

Fagelementer

Fagudbuddet kan omfatte elementer af fag, jf. avu-lovens § 8 og avu-bekendtgørelsens § 5.

For at give mulighed for fleksibilitet i tilrettelæggelsen af avu, kan undervisningen i de enkelte fag udbydes i mindre enheder kaldet fagelementer. Et fagelement skal udgøre en afgrænset enhed og kan udgøre indtil halvdelen af et fags uddannelsestid. Et fagelement må ikke udbydes som led i et fuldt fagforløb, således at faget splittes i et mindre antal enheder. Det er ikke hensigten, at flere fagelementer tilsammen skal føre en kursist igennem et fuldt fag. Det er heller ikke hensigten, at et fagelement skal anvendes til at introducere kursisten til et fag eller forberede kursisten til at kunne deltage i et fuldt forløb i det pågældende fag på samme niveau.

Fagelementer er relevante, når en kursist har et afgrænset behov inden for et fag, fx hvor fagelementet i kombination med merit eller individuel kompetencevurdering tilsammen kan give kursisten fulde kompetencer inden for et fag på et givent niveau. Fagelementer kan tilrettelægges i samarbejde med virksomheder. Såfremt institutionen er indstillet på at forlægge undervisningen til virksomhedens lokaler, er der ingen regler til hinder for dette, blot skal udbuddet offentliggøres jf. avu-bekendtgørelsens § 6.

Institutionen skal for det enkelte fagelement udarbejde en beskrivelse af indholdet, der skal ligge inden for det pågældende fags mål. Kursisterne skal gøres bekendt med indholdsbeskrivelsen.

De formelle krav til indholdsbeskrivelsen er, at

- 1) Fagelementet skal præsenteres ved fagets godkendte navn, og det skal fremgå, hvilket fag og niveau fagelementet er en del af.
- 2) Der skal være en kort angivelse af den afgrænsede enhed, dvs. det konkrete indhold i overensstemmelse med fagets mål og kernestof fra den læreplan, som fagelementet består af. Der bør anvendes samme terminologi som i læreplanen for faget, så det er tydeligt for kursisten og andre, hvilke dele af et fag, fagelementet omfatter.
- 3) Fagelementet kan evt. tilføjes et supplerende navn i forhold til de udvalgte mål.

Et fagelement leder ikke frem til prøve, men kursister, der ønsker at aflægge prøve efter undervisningen i et fagelement, vil kunne aflægge prøve i faget som selvstuderende. Efter reglerne om deltagerbetaling omfatter betaling for undervisning i et fagelement tillige adgangen til at blive indstillet til og aflægge prøve. Ønsker kursisten at gå til prøve i faget, skal der således ikke betales særskilt for dette.

Kursisten på et fagelement skal betale deltagerbetaling efter de regler, der gælder for tilmelding til et helt fag, hvor der betales for fagets fulde uddannelsestid og tilknyttede prøver. Det vil sige, at kursisten betaler 130 kr. (kursusåret 2019/2020-niveau) for at deltage i et fagelement i dansk, mens et fagelement i samarbejde og kommunikation vil koste 1.250 kr. Er kursisten omfattet af reglerne om forhøjet deltagerbetaling, gælder det også her.

Kursister, der deltager i undervisningen i et fagelement, kan være på et ordinært hold, hvis det er praktisk og pædagogisk muligt.

Tilføjelse af nye niveauer og fag

Avu-bekendtgørelsens § 7 giver ministeren hjemmel til efter høring at føje nye fag til fagrækken, ligesom der er mulighed for at tilføje nye niveauer til eksisterende fag.

Øvrige undervisningsaktiviteter

Ud over fagudbuddet er der to øvrige uddannelsesaktiviteter, som institutionerne kan eller skal udbyde. Det drejer sig om introducerende undervisning, som kan tilbydes, og supplerende differentieret undervisning, som skal tilbydes.

Introducerende undervisning

Introducerende undervisning er beskrevet i avu-bekendtgørelsens § 10.

Institutionen kan selv beslutte, om den vil udbyde introducerende undervisning. Ansøgere, der ønsker at benytte sig af tilbuddet, kan kun optages efter en konkret vurdering, og som udgangspunkt kan man kun optages én gang. Introducerende undervisning er et tilbud til den kursist, som står fremmed og usikker over for undervisning. Hensigten med udbuddet er blandt andet at afdække kursistens personlige, almene og faglige kompetencer med henblik på at få afklaret kursistens faglige behov og niveau. Et målrettet, individuelt planlagt tilbud om introducerende undervisning kan formindske risikoen for, at kursisten kommer til at lide (endnu et) uddannelsesmæssigt nederlag. På introducerende undervisning kan kursisten få afklaret sine faglige ressourcer og forudsætninger for at kunne starte på avu eller anden undervisning. Det er vederlagsfrit at deltage i dette tilbud. Der henvises til avu-bekendtgørelsens bilag 52, som også kan findes på ministeriets hjemmeside.

Supplerende, differentieret undervisning

Supplerende, differentieret undervisning er beskrevet i avu-bekendtgørelsens § 9.

Supplerende, differentieret undervisning er et individuelt tilbud om faglig fordybelse eller mulighed for en grundigere gennemgang af vanskelige faglige emner. Supplerende, differentieret undervisning skal tilbydes i alle fag og er et tilbud, som den enkelte kursist har krav på at få stillet til rådighed, såfremt der er ønske om eller behov herfor. Til den enkelte kursist skal der dog sikres mindst én time pr. fag/niveau. Supplerende, differentieret undervisning tager afsæt i det enkelte fags mål og kernestof, og tilbuddet er lærerstyret, hvilket vil sige, at det planlægges og gennemføres af en underviser med kendskab til faget og kursistens interesse og behov.

Supplerende, differentieret undervisning er ikke et selvstændigt fag og kan ikke fra institutionens side udbydes sådan, men den er et supplerende tilbud, der udelukkende er beregnet på optagne kursister i de enkelte fag. Undervisningen ligger uden for fagets ordinære uddannelsesetid. Deltagelse i supplerende, differentieret undervisning kan endvidere ikke være en forudsætning for kursistens optagelse på eller deltagelse i undervisningen på et givent niveau. Tildeling af ressourcer – fx antal timer og lærerkræfter – til supplerende, differentieret undervisning, afgøres af institutionen.

Det er vederlagsfrit for kursisten at deltage i dette tilbud.

Såfremt supplerende, differentieret undervisning foregår som en skemalagt aktivitet for den enkelte kursist, kan timerne være SU-berettigende.

Der henvises til avu-bekendtgørelsens bilag 51 og til den særskilte vejledning om anvendelsen af supplerende, differentieret undervisning på ministeriets hjemmeside.

Annoncering og optagelse

Annoncering af fagudbud

Det faglige udbud skal til enhver tid fremgå af institutionens hjemmeside, jf. avu-bekendtgørelsens § 6.

Vejledning om uddannelsesforløb

Det følger af avu-bekendtgørelsens § 28, at institutionen i forbindelse med optagelsessamtalen skal sikre, at en ansøger tilbydes vejledning, herunder vejledning i planlægning af et individuelt uddannelsesforløb, om valg af fag eller eventuelt vejledning til et andet uddannelsesforløb eller lignende.

Ligesom ansøgere, der vurderes ikke at have forudsætningerne for at kunne gennemføre avu på det laveste niveau, ikke kan optages, er det heller ikke hensigten, at avu skal benyttes af personer, der er i besiddelse af kompetencer, der ligger på niveau med folkeskolens afsluttende prøver.

Det forudsættes derfor, at institutionen, i forbindelse med en anmodning om optagelse på avu efter en konkret vurdering af ansøgerens forudsætninger, vejleder om, på hvilket niveau det vil være relevant for den pågældende at modtage undervisning.

Deltagerbetaling

Reglen om deltagerbetaling på avu fremgår af avu-bekendtgørelsens § 29.

Det følger af institutionsloven, at institutionen skal opkræve deltagerbetaling af avu-kursister for deltagelse i undervisning og prøver, samt af selvstuderende opkræve betaling for at gå til prøve.

Den *almindelige* deltagerbetaling for kursister og selvstuderende udgør i kursusåret 2019/20 130 kr. pr. kernefag, og 1.250 kr. pr. tilbudsfag. Deltagerbetalingen for tilbudsfag reguleres til 1.300 kr. pr. 1. august 2020 på grund af den almindelige satsregulering. På Børne- og Undervisningsministeriets hjemmeside opdateres satserne for deltagerbetalingen løbende i takt med, at de nye takster fastsættes: <https://www.uvm.dk/almen-voksenuddannelse-avu/tilmelding-og-deltagerbetaling>

For personer med en videregående uddannelse, skal der opkræves *fuld* deltagerbetaling for alle fag.

Kursister, der modtager efterløn eller en aldersbetinget pension¹⁾, og som er 60 år eller derover, skal pr. fag, ud over den almindelige deltagerbetaling, betale en *forhøjet* deltagerbetaling. Den forhøjede deltagerbetaling fastsættes på de årlige finanslove. I finansåret 2020 udgør den forhøjede deltagerbetaling 750 kr. pr. fag. Kravet om forhøjet deltagerbetaling gælder dog ikke efterlønsmodtagere eller modtagere af alderspension, der har betalt fuld deltagerbetaling, fordi de har en videregående uddannelse. Kravet

om forhøjet deltagerbetaling gælder heller ikke efterlønsmodtagere eller modtagere af alderspension, der har haft en tilknytning til arbejdsmarkedet på over 8 timer i gennemsnit pr. uge de senest 12 uger, før de meldte sig til undervisningen.

Deltagerbetalingens størrelse reguleres årligt ved en revision af deltagerbetalingsbekendtgørelsen.

Deltagerbetaling skal være betalt, før kursisten påbegynder undervisningen, og for selvstuderende før prøven påbegyndes.

Når en person har betalt for et fag, skal der ikke betales for det følgende niveau. Det betyder imidlertid ikke, at den pågældende kursist automatisk kan rykke op til næste niveau. Betalingsreglerne er af ren teknisk karakter og begrundet i, at det ikke skulle være dyrere end før reformen fra 2009 at modtage undervisning på et undervisningsforløb, der starter på basis og slutter efter det højeste niveau.

Institutionen skal stille nødvendige undervisningsmidler gratis til rådighed for kursisterne. Det følger af § 46, stk. 7 og 8, jf. § 49, i institutionsloven.

Holddannelse

Der er ingen centralt fastsatte regler om holddannelse. Et hold kan derfor omfatte kursister, der undervises på forskellige niveauer i samme lokale af én eller flere undervisere. Betingelsen er naturligvis, at institutionen for hver kursist kan sikre den for niveauet angivne uddannelsestid samt opfyldelsen af de faglige mål mv. for det niveau, kursisten er optaget på. Institutionen har desuden ansvaret for, at underviserne har de fornødne rammer for at varetage undervisningen på flere niveauer i samme tidsrum.

Uagtet en kursist går på hold med kursister tilmeldt andre niveauer, kan kursisten optages på ét niveau. Kursisten har derfor krav på fagets/niveauets fulde uddannelsestid, selv om kursisten evt. deltager i et forløb, hvor der undervises på forskellige niveauer på samme hold.

Institutionen vil efter ansøgning kunne tildele den enkelte kursist reduceret uddannelsestid på baggrund af en meritvurdering, eller såfremt det efter en konkret vurdering skønnes, at den pågældende kursist har særlige faglige og studiemæssige forudsætninger. Forløbet skal dog kunne give kursisten mulighed for og tid til faglig fordybelse.

Hvis en institution ønsker at imødekomme en ansøgning om optagelse på et fag/niveau uden for de normale frister for optagelse, og dermed uafhængigt af den igangsatte skemalagte undervisnings start- og sluttidspunkt, skal det sikres, at kursisten kan opfylde niveauets faglige mål. Institutionen kan som hovedregel ikke optage kursisten i et allerede påbegyndt skemalagt undervisningsforløb med den konsekvens, at kursisten får beskåret uddannelsestiden. Det vil være i strid med både kursistens krav på den fulde uddannelsestid og med fagenes didaktiske principper om progression i kursistens læring, der ligger som en forudsætning for fagenes opbygning, hvis kursisten sideløbende med den sene optagelse skal indhente den undervisning, vedkommende ikke har modtaget.

Det kan overvejes at tilbyde kursisten introducerende undervisning i relevante fag, **før** undervisningen i det/de ønskede fag starter. Institutionen kan hverken anvende fagelementer, jf. avu-bekendtgørelsens § 5, supplerende, differentieret undervisning, jf. § 9, eller introducerende undervisning, jf. § 10, som

erstatning for fagets uddannelsestid, jf. formålet med de nævnte tilbud. Derimod kan institutionen tilbyde ansøgeren et individuelt forløb, der ikke er afhængigt af allerede igangsat skemalagt undervisning, men med krav om, at undervisningen tilrettelægges i henhold til fagets didaktiske principper om progression for den enkelte kursist. Fx kan ansøgeren starte senere og afslutte senere under forudsætning af, at uddannelsestidens afslutning er afpasset efter, hvornår der kan aflægges prøve.

Kursisten vil også kunne tilbydes et særligt tilrettelagt lærerstyret undervisningsmateriale, der anvendes uden samtidig tilstedeværelse af underviser og kursist, og som kombineres med undervisning, hvor begge er til stede. Før institutionen tilbyder kursisten en sådan tilrettelæggelsesform, skal det sandsynliggøres, at kursisten vil være i stand til at gennemføre undervisningen på disse vilkår.

Kapitel 4: Målgruppe og optagelse

Reglerne om målgruppe og optagelse på avu fremgår af avu-lovens § 2, stk. 1, for så vidt angår hovedreglen om, at personer skal være fyldt 25 år for at blive optaget på avu. Undtagelserne, der gælder for personer under 25 år, fremgår af lovens § 2, stk. 2, (nr. 1-6).

Målgruppen for avu er personer, der er fyldt 25 år. Personer under 25 år kan, efter undervisningspligtens ophør, få adgang til avu, hvis én af betingelserne i avu-lovens § 2, stk. 2, nr. 1-6, er opfyldt.

Personer, der deltager i et afsøgningsforløb efter lov om kommunal indsats for unge under 25 år eller er optaget på FGU i henhold til FGU-loven, kan *ikke* få adgang til avu, jf. avu-lovens § 2, stk. 4.

Undtagelser til 25 års-reglen:

Der er i lovens § 2, stk. 2, nr. 1-6, oplistet en række undtagelser til 25 års-reglen. En ung under 25 år kan følge avu-undervisning, hvis personen blot opfylder én af nedenstående betingelser.

1) *Personen er selvforsørgende eller er og vedbliver med at være i deltidsbeskæftigelse i minimum 20 timer om ugen.*

Ved *selvforsørgende* forstås, at personen ikke modtager offentlig støtte for at få dækket sine leveomkostninger, herunder fx dagpenge efter lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., kontanthjælp, integrationsydelse eller uddannelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik eller SU efter lov om statens uddannelsesstøtte. En person, der forsørges af sine forældre anses for at være selvforsørgende.

Betingelsen om minimum 20 timers *deltidsbeskæftigelse* om ugen indebærer, at institutionerne ved optagelse skal forlange dokumentation for, at ansøgeren er i et tidsubegrænset ansættelsesforhold på minimum 20 timer om ugen. Ansøgere skal ved optagelse dokumentere, at de er i et tidsubegrænset ansættelsesforhold, fx ved fremvisning af en ansættelseskontrakt. Derudover skal ansøgere underskrive en tro- og loveerklæring, hvor de forpligter sig til at oplyse det til institutionen, hvis de ophører med den tidsubegrænsede beskæftigelse og søger offentlige ydelser. Institutionerne er desuden forpligtede til at kontrollere ansættelsen, hvis de modtager en ansøgning om SU fra en ansøger, som kan optages i medfør af undtagelsen i § 2, stk. 2, nr. 1.

2) Personen har **gennemført** en ungdomsuddannelse, men ønsker faglig opkvalificering.

Det kan fx være personer, der ønsker at afslutte et fag på et højere niveau, end de allerede har opnået, for at kunne opfylde adgangskravene for at blive optaget på en anden uddannelse. Undtagelsen gælder også personer, der har gennemført en Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STU).

3) Personen er **i gang** med en ungdomsuddannelse, men har behov for supplerende fag.

Det kan fx dreje sig om elever under erhvervsuddannelse, som har behov for at afslutte fag for at opfylde betingelserne for at blive optaget til skoleundervisningen i en erhvervsuddannelses hovedforløb. En ungdomsuddannelse kan være en gymnasial uddannelse (htx, hhx, stx og hf), en erhvervsuddannelse eller en Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STU).

4) Personen tager hf-enkeltfag, men har behov for faglig opkvalificering for at kunne gennemføre det gymnasiale niveau

Personer, der generelt vurderes at have forudsætninger for at uddanne sig på gymnasialt niveau, og som hovedsagelig læser hf-enkeltfag, skal have mulighed for at læse et enkelt avu-fag, sideløbende med hf-fagene, hvis det er nødvendigt for, at personen på et senere tidspunkt kan følge det pågældende fag på hf-niveau. Det gælder dog ikke avu-fagene dansk og dansk som andetsprog, der ikke kan tages som avu-fag i medfør af undtagelsen i nr. 4. dansk og dansk som andetsprog. Den faglige opkvalificering med avu-fag skal være af mindre tidsmæssigt omfang end hf-enkeltfagene, og der kan højst tages ét fag på avu-niveau pr. halvår.

5) Personen benytter sig af retten til fravær efter kapitel 4 i barselsloven og ønsker at følge enkelte fag.

Barselsloven indeholder ret til fravær for moderen, faderen og medmoderen/faderen ved graviditet, fødsel og adoption. Barselslovens regler om fravær uddybes ikke nærmere i denne vejledning. Reglerne er detaljeret beskrevet i barselslovens kapitel 4 og uddybende beskrevet i barselsvejledningen.

6) Personen følger undervisning på uddannelsesinstitutioner under Kriminalforsorgen

Formålet med bestemmelsen er at sikre, at indsatte under 25 år fortsat har adgang til avu, ligesom før etableringen af FGU, fordi avu var målrettet unge i alderen 18-25 år, før FGU blev etableret.

Det er en forudsætning for anvendelse af undtagelsesbestemmelserne i § 2, stk. 2, nr. 1-6, at uddannelsesinstitutionen vurderer, at ansøgeren har forudsætningerne til at blive optaget på avu. De nærmere kriterier for optagelse på avu gennemgås nedenfor.

Optagelse

Institutionen træffer afgørelse om optagelse, jf. avu-bekendtgørelsens § 27.

En ansøger optages ud fra en konkret vurdering af ansøgerens faglige udgangspunkt og mulighed for at kunne følge med i undervisningen på et givent niveau i et fag eller forløb. Ansøgeren kan kun optages på ét niveau ad gangen, og deltagerbetalingen skal være betalt inden undervisningens start.

Den faglige vurdering af den enkelte ansøger skal altid finde sted før optagelsen på et konkret hold/niveau og før undervisningens start. Det er ikke en del af det enkelte fags identitet og formål at skulle være kompetenceafklarende i forhold til den enkelte kursists faglige standpunkt. Det er i uddannelsen kun introducerende undervisning, der kan anvendes til afdækning af en kursists faglige forudsætninger og uddannelsesmæssige muligheder.

En ansøger kan kun optages på et fag/niveau, såfremt ansøgeren ud fra institutionens vurdering har faglige og personlige forudsætninger for at gennemføre forløbet. Det indebærer desuden, at institutionen ikke på forhånd kan love kursisten et fortløbende forløb på forskellige niveauer, hvilket bl.a. er årsagen til, at en kursist ikke kan blive optaget på mere end ét niveau ad gangen.

Dette udelukker dog ikke, at institutionen ved optagelsen af en kursist skitserer et ønsket og forventet videre uddannelsesforløb på avu. Dette forløb skal, hvis samme fag optræder flere gange, være baseret på en forventning om, at kursisten efter afslutningen af et niveau vil kunne fortsætte på efterfølgende niveau. Man vil derfor ikke kunne foruddiskontere, at en kursist skal gennemføre samme niveau to gange.

Hvis institutionen er i tvivl om, hvorvidt en kursist kan få tilstrækkeligt udbytte af undervisningen på et bestemt niveau, bør det overvejes i stedet at optage kursisten på et lavere henholdsvis højere niveau om muligt.

Deltagelse i samme fag på samme niveau flere gange (omgængeri) skal have undtagelsens karakter. Hvis der er tale om omgængeri på basisniveau, er det sandsynligvis udtryk for, at kursisten ikke har de fornødne forudsætninger for at kunne følge avu-undervisning selv på det laveste niveau. Institutionen skal således vurdere, om den pågældende ansøger har forudsætninger for at kunne følge undervisningen og afslutte denne inden for det centralt fastsatte timetal, herunder vurdere, om specifikke forudsætninger skal være opfyldt før optagelse på et bestemt fag/niveau. Dansk og dansk som andetsprog er sidestillede danskfag, som blot er målrettet forskellige målgrupper. Det betragtes derfor som omgængeri, hvis en kursist tager samme niveau inden for begge fag. Såfremt der kræves specifikke faglige forudsætninger, fremgår dette af undervisningsvejledningen til det enkelte fag, der kan findes på ministeriets hjemmeside. Således har nogle af sprogfagene en forudsætning om et vist antal års undervisning inden for faget forud for optagelse, ligesom der er krav om danskkundskaber på et niveau svarende til minimum danskprøve 2 for ansøgere til basis-niveauet for dansk som andetsprog. Generelt gælder, at undervisningssproget på avu er dansk. Det er derfor i alle tilfælde nødvendigt, at ansøgere med andet modersmål end dansk har tilstrækkelige dansksproglige forudsætninger for at følge undervisningen.

I forbindelse med optagelsessamtaler til fag på avu bør institutionerne tillige spørge ind til ansøgers evt. tidligere aktiviteter på avu, herunder på andre institutioner. Har en ansøger allerede flere gange fulgt et fag på et givent niveau, kan personen som hovedregel ikke optages på samme niveau endnu engang.

Hvis en ung, der ikke er fyldt 18 år, undtagelsesvist deltager i avu, er det bopælskommunen, der betaler for undervisningen. Det følger af institutionslovens § 30 a. Tilskuddet betales som en enhedstakst, der fastsættes på de årlige finanslove. Institutionen opkræver ikke deltagerbetaling for kursister under 18 år.

Individuel kompetencevurdering

Det følger af avu-lovens § 27, at uddannelsesinstitutioner, der udbyder avu, har pligt til at tilbyde individuel kompetencevurdering (IKV) for alle, der har adgang til uddannelsen, i forhold til målene for et eller flere af uddannelsens fag. Institutionen træffer afgørelse om individuel kompetencevurdering. Den individuelle kompetencevurdering finder sted uden samtidig ansøgning om optagelse på avu. IKV har til formål at vurdere ansøgerens samlede viden, færdigheder og kompetencer i forhold til målene for et eller flere fag på avu. Det er ansøgerens ansvar at fremlægge fornøden dokumentation for de kompetencer, der ønskes vurderet.

En institution kan vælge, men har ikke pligt til, at tilbyde en IKV til en ansøger, der ikke har adgang til uddannelsen fx personer med udenlandsk baggrund, der ikke opfylder adgangskravene pga. utilstrækkelige danskundskaber. Da institutionen i denne situation ikke er forpligtet til at yde denne kompetencevurdering, vil det være muligt at foretage en differentiering af ansøgere om IKV. En differentiering skal altid være begrundet i saglige kriterier, fx institutionens geografiske dækningsområde.

Institutionen kan afslå at iværksætte en IKV, hvis den skønner, at ansøgerens dokumenterede kompetencer ikke eller kun i meget begrænset omfang indgår i målene for det eller de fag, som kompetencerne ønskes vurderet i forhold til.

Institutionen udsteder et kompetencebevis, hvis den pågældende ansøger har dokumenteret, og institutionen har vurderet, at ansøgerens kompetencer giver grundlag herfor. Kompetencebeviset kan omfatte afgrænsede dele af et fag eller et helt fag på niveauerne G til D.

Klage over afgørelser om anerkendelse af kompetence i forbindelse med IKV, jf. avu-lovens § 27, stk. 1, kan, for så vidt angår den faglige vurdering, indbringes for Kvalifikationsnævnet, der er nedsat i henhold til lov om vurdering af udenlandske uddannelseskvalifikationer m.v. Klagen kan indbringes af den, afgørelsen vedrører, inden 4 uger efter at klager har fået meddelelse om afgørelsen. Klagen skal være skriftlig og begrundet. Klagen stiles til Kvalifikationsnævnet og sendes til den uddannelsesinstitution, der har truffet afgørelsen. Hvis institutionen fastholder afgørelsen, sender institutionen klagen til Kvalifikationsnævnet med en udtalelse. Kvalifikationsnævnets afgørelse kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed. Kvalifikationsnævnet kan i særlige tilfælde se bort fra overskridelse af fristen i stk. 1.

Merit

Reglerne om mulighed for merit på avu fremgår af avu-bekendtgørelsens §§ 31-34.

Det er muligt at give merit for dele af et fag eller et helt fag.

For dele af et fag: Efter en begrundet ansøgning fra ansøgeren kan institutionen ud fra en konkret vurdering godkende, at uddannelsestiden nedsættes for den pågældende.

For et helt fag: Adgangen til at kunne få merit for et afsluttet fag kan være relevant i forbindelse med udstedelse af et bevis. For en almen forberedelseseksamen gælder, at merit kun gives efter ansøgning fra kursisten og kun efter en konkret vurdering af dokumentation for ansøgningen. Eksamensbeviset skal

altid indeholde mindst 3 fag, hvor de pågældende prøver er aflagt og bestået. Der kan således kun være 1-2 fag, der kan indgå på beviset uden prøvekarakter.

Fag fra folkeskolens 9. klasse-prøve og 10. klasse-prøve kan give fuld merit, hvis prøven er aflagt, og faget kan indgå som fag i den samlede eksamen som bestået. Det samme gælder tilsvarende fag på tilsvarende niveauer fra andre uddannelser.

Fag fra 9. klasse, hvor der ikke har været mulighed for at aflægge prøve, kan indgå med fuld merit, men uden karakterangivelse, hvis sidste standpunktskarakter viser en bestået karakter.

Fag fra 10. klasse, der ikke er afsluttet med prøve, kan ikke give fuld merit, selv om der findes en årskarakter. Der kan dog gives delmerit.

Fag, som er bestået før gældende avu-bekendtgørelse i 2009, kan indgå i en almen forberedelseseksamen ud fra følgende: trin 1 giver merit for niveau G, trin 2 giver merit til niveau E på nær fagene billedkunst, engelsk, formidling (udbudt som standardforsøg) og samfundsfag, som giver merit for niveau D, jf. bilag 53 i avu-bekendtgørelsen.

Kapitel 5: Kvalitetssikring

Lederens ansvar

En institutions leder har ansvaret for den daglige ledelse af institutionen og skal sikre, at institutionen ledes i overensstemmelse med gældende regler. Lederen har ansvaret for den administrative, økonomiske og pædagogiske ledelse af institutionen.

Lederen skal i relation til avu blandt andet sikre følgende:

- Underviserne på avu har de påkrævede kvalifikationer.
- Kursisterne tilhører målgruppen og opfylder kravene for optagelse.
- Kursisterne tilbydes supplerende, differentieret undervisning, som supplement til undervisningen til de enkelte fag.
- Bistand til kursister, der har behov herfor og specialpædagogisk bistand til kursister med funktionsnedsættelse eller tilsvarende vanskeligheder.
- Løbende evaluering af den enkelte kursist.
- Institutionens regler om aktiv deltagelse og orden overholdes.
- Fastlæggelse af system til kvalitetsudvikling og resultatvurdering i forbindelse med uddannelsen og undervisningen.
- Det faglige udbud offentliggøres på institutionens hjemmeside.

Lærerkvalifikationer

For at kunne varetage undervisning i avu-fag skal underviseren have gennemført uddannelsen til lærer i folkeskolen med det pågældende fag som linjefag eller have tilsvarende kvalifikationer.

Undervisere i dansk som andetsprog skal have gennemført uddannelsen til underviser i dansk som andetsprog for unge og voksne eller have tilsvarende kvalifikationer. Det er den enkelte institution som ansættende myndighed, der ved ansættelsen af den pågældende skal sikre sig, at de formelle kvalifikationskrav er opfyldt, eller at ansøgerens samlede viden, færdigheder og kompetencer er på linje hermed.

Det er styrelsens opfattelse, at det at have kvalifikationer svarende til linjefag betyder, at underviseren har en efteruddannelse, videreuddannelse, kompetencegivende uddannelse eller et længerevarende kursusforløb, der vurderes at give kompetencer svarende til linjefag.

Er der tvivl om en ansøgers kvalifikationer, anbefaler styrelsen, at der foretages en individuel kompetencevurdering (IKV) på den stedlige professionshøjskole.

Læreplaner

De overordnede krav til læreplanerne og deres indhold er fastsat i avu-bekendtgørelsens §§ 35-37. De enkelte fags læreplaner er optrykt som bilag til bekendtgørelsen (bilag 3-52).

Hver læreplan indeholder en beskrivelse af fagets profil i punkterne 1.1 Identitet og 1.2 Formål. De faglige mål 2.1 og kernestoffet 2.2 bygger på identitets- og formålsbeskrivelserne, der er underlagt avu-lovens uddannelsesformål, som er beskrevet i § 1.

Den enkelte læreplan er tænkt som et pædagogisk redskab for underviseren i planlægningen af undervisningen. Ud over fastsættelse af bestemte krav om mål, indhold og prøver, herunder hjælpemidler og særlige vilkår for selvstuderende, indeholder læreplanen anvisninger på didaktiske principper, arbejdsformer og evalueringsformer, i hvilke underviseren skal tage afsæt i sin tilrettelæggelse af undervisningen. Læreplanen er et forpligtende dokument med faste regelsæt, som underviseren skal følge i planlægningen og tilrettelæggelsen af sin undervisning. Fagets vejledning indeholder derimod eksempler på, hvad der kan arbejdes med i undervisningen, og hvordan arbejdet kan tilrettelægges. Fagets læreplan er med andre ord obligatorisk, mens vejledningen kan bruges som faglig inspiration.

Uddannelsestid

Reglerne om uddannelsestid er reguleret i avu-bekendtgørelsens §§ 11-13.

Uddannelsestiden er en timetalsramme for lærerstyret kursusaktivitet, dvs. den tid kursisten deltager i forskellige former for lærerstyret undervisning samt øvrige aktiviteter, der er organiseret af institutionen til realisering af fagenes mål i henhold til læreplanerne, herunder den faglige dokumentation, faglig og metodisk vejledning. Med faglig og metodisk vejledning menes underviserens vejledning af kursisten (individuelt eller fælles) med henblik på at styrke kursistens faglige kompetencer og progression i faget, fx vejledning om forskellige læsestrategier, notatteknik, hensigtsmæssige arbejdsmetoder ved forberedelse og fremlæggelse af mundtlige oplæg, udarbejdelse af projekter og skriftlige opgaver m.v.

Timetallene er en ramme for en organiseret kursistaktivitet. Kursistens aktiviteter inden for uddannelsestiden antager mange forskellige former som fx holdundervisning, gruppearbejde, individuel opgaveløsning, projektarbejde, forelæsninger samt virtuelle forløb. Det afgørende er, at aktiviteten er defineret som en del af undervisningen.

Uddannelsestiden er lærerstyret. Det betyder, at der altid er en eller flere undervisere, som er ansvarlige for undervisningen og de pædagogiske aktiviteter i tilknytning hertil. Brug af virtuel undervisning og ekskursioner indebærer, at der ikke nødvendigvis skal være en underviser til stede sammen med kursisten. Det betyder dog ikke, at undervisningen dermed er ”lærerfri” – tværtimod har kursisternes uddannelsestid altid følgeskab af en form for lærerressource, afhængig af den lokale organisering af lærerarbejdet. Når institutionen foretager en individualiseret tilrettelæggelse af undervisningen, fx i forbindelse med løbende optag eller virtuel undervisning, er det også her en forudsætning, at kursisten skal have den fastsatte uddannelsestid, og at kursistens forudsætninger for at begynde undervisningen er vurderet til at være tilstrækkelige. Institutionen vil kunne tildele den enkelte kursist reduceret uddannelsestid på baggrund af en meritvurdering, jf. kapitel 4 om målgruppe og optagelse, hvor reglerne om merit er beskrevet.

Supplerende, differentieret undervisning kan ikke anvendes som erstatning for uddannelsestid til kursister, der har fået reduceret deres uddannelsestid, jf. § 9 i avu-bekendtgørelsen. Se evt. afsnit om supplerende, differentieret undervisning i denne vejledning.

Uddannelsestiden omfatter **ikke** de officielle prøver. Endvidere indgår kursisternes selvstændige arbejde, fx i form af forberedelse til undervisningen, de skriftlige afleveringer, de officielle prøver, vejledning til gennemførelse af uddannelsen og uddannelses- og erhvervsvejledning, ikke i uddannelsestiden, jf. avu-bekendtgørelsens § 12. Interne prøver under eksamenslignende forhold omfattes af uddannelsestiden jf. avu-bekendtgørelsens § 37. Den enkelte kursists selvstændige forberedelse til prøven er dog ikke omfattet af uddannelsestiden.

Emner, der indgår i fagenes uddannelsestid

De emner, der indgår i fagenes uddannelsestid, fremgår af avu-bekendtgørelsens § 4 og bilag 50.

Med avu-reformen i 2009 blev faglig læsning og bæredygtig udvikling introduceret som emner, der skal indgå i fagenes uddannelsestid. Der er endvidere udarbejdet et skrift for hvert af de to emner, der kan findes på ministeriets hjemmeside.

Formålet med at forpligte fagene på arbejdet med faglig læsning er at påpege og synliggøre denne form for læsekompetence, og at gøre den til ansvarsområde i alle fag. Hvert fag har sin identitet, sine metoder, begreber og karakteristiske fagord, som kursisterne skal tilegne sig gennem undervisningen og i arbejdet med det faglige stof. Inden for hvert fag anvendes faglitteratur, som formidler information og viden inden for faget og betjener sig af et fagsprog, som ikke uden videre ligner det sprog, der kommunikeres med i dagligdagen. Her ligger altså en stor formidlingsopgave for underviseren, som skal sikre, at kursisterne forstår og kan anvende det aktuelle fagsprog. På baggrund af fagets identitet og mål tilrettelægger underviseren en faglig undervisning, som støtter kursisten i at tilegne sig viden, begreber og læsefærdigheder, som hører faget til.

Tilsvarende er bæredygtig udvikling et emne, der skal inddrages i fagene. Formålet med at inddrage perspektiver på bæredygtig udvikling i fagene er, at kursisten tilegner sig et videns- og værdibaseret grundlag for at kunne forholde sig til bæredygtig udvikling. Kursisten skal opnå en bevidsthed om, at bæredygtig udvikling er en kompleks udfordring, der kræver, at alle parter i samfundet påtager sig et fælles ansvar for at medvirke til denne udvikling.

Virtuel undervisning (fjernundervisning)

På avu er der hjemmel til at tilrettelægge undervisningen som virtuel undervisning, populært benævnt 'fjernundervisning'. I avu-loven er der ikke udtrykkelige bestemmelser herom, men § 11 giver hjemmel til, at der kan fastsættes nærmere regler om bl.a. tilrettelæggelsesform: *"Undervisningsministeren fastsætter regler om uddannelsens indhold, organisering og tilrettelæggelse, herunder regler om fagenes mål, indhold og uddannelsestid"*.

En nærmere definition af fjernundervisning fremgår af lovebemærkninger til lovforslaget²⁾, som bl.a. ligger til grund for en udmøntning af regler for tilskud på dette område: *"Fjernundervisning antager i praksis mange former og optræder med mange forskellige benævnelser på de enkelte institutioner, fx online learning, netundervisning, virtuel læring eller undervisning, e-learning, fleksibel læring m.v. Fjernundervisning er en undervisningsform, hvor lærer og elev ikke er fysisk til stede på samme sted, men hvor det fysiske fremmøde erstattes af undervisning via digitale medier."*

Den specifikke mulighed for at benytte sig af virtuel undervisning og herved fjernundervisning findes i avu-bekendtgørelsens § 13. Her benævnes fjernundervisning imidlertid med overbegrebet "virtuel undervisning". Det er dog den samme definition, der finder anvendelse for begge begreber, nemlig tilrettelæggelsesform, *"hvor underviser og kursist ikke er fysisk til stede på samme sted"*. I det følgende kapitel vil betegnelsen "virtuel undervisning" fortrinsvis blive benyttet.

Af avu-bekendtgørelsens § 13 fremgår det endvidere, at minimum 20 procent af uddannelsestiden tilrettelægges med samtidig og fysisk tilstedeværelse af underviser og kursist: *"Indtil 80 pct. af et fags eller fagelements uddannelsestid, jf. § 11, kan foregå som undervisning, der ikke forudsætter samtidig tilstedeværelse af lærer og kursist (virtuel undervisning)."*

Ud over minimumskravet fastsat i § 13, findes der ingen centrale regler, som specifikt vedrører og regulerer tilrettelæggelsen af virtuel undervisning. Det betyder omvendt, at undervisning tilrettelagt virtuelt skal følge de almindelige bestemmelser om krav til undervisningens organisering og tilrettelæggelse. Samtidigt er det vigtigt at understrege, at den virtuelle tilrettelæggelsesform har stor betydning for, hvordan de centralt fastlagte regler i praksis må forstås og udmøntes.

Der kan være et stort potentiale i anvendelsen af virtuel undervisning i avu. Samtidig viser styrelsens tilsyn med området samt aktuelle undersøgelser og analyser vedrørende brug af virtuel undervisning på, at institutionerne generelt oplever udfordringer med at sikre samme kvalitet, udbytte og gennemførelse som i deres ordinære undervisningstilbud.

Det peger på et aktuelt behov for at understøtte institutionerne i at (videre)udvikle deres virtuelle undervisning, så forløbene indfrier formålet med avu, nemlig *"at styrke voksnes forudsætninger og muligheder for at gennemføre en uddannelse efter et afsluttet avu-forløb, og at fremme voksnes interesse og motivation for at uddanne sig gennem hele livet, så de rustes til udfordringer i samfunds- og arbejdslivet"*.

I det følgende kapitel gennemgås de områder af avu-lovgivningen, der har særlig betydning for institutionernes udvikling og tilrettelæggelse af virtuel undervisning. Da lovgivningen kun i mindre grad regulerer og sætter rammer for den virtuelle undervisningsform, vil kapitlet også inddrage konklusionerne fra styrelsens to tilsyn med fjernundervisning på avu i hhv. 2018 og 2019 og gennemgå Danmarks Evalueringsinstituts (EVA) anbefalinger til virtuel undervisningstilrettelæggelse³⁾. Kapitlets form og indhold adskiller sig derved fra de øvrige kapitler i vejledningen, idet kapitlet samtidig er tænkt til at kunne fungere som inspirationsmateriale til udvikling af virtuelle undervisningsformer.

Aktiv deltagelse

Jf. afsnit om aktiv deltagelse og orden i denne vejledning, er den enkelte institution forpligtet til at fastsætte regler om kursistens aktive deltagelse i undervisningen, der synliggør kursistens ansvar for at tilegne sig det faglige stof. Institutionens regler om kursistens aktive deltagelse i undervisningen skal også kunne anvendes til at dokumentere kursistens studieaktivitet, hvis undervisningen tilrettelægges virtuelt. I virtuel undervisning har underviseren ikke mulighed for at følge den enkelte kursist på samme måde som i en ordinær undervisningssammenhæng, og underviseren bør derfor have skærpet opmærksomhed på den enkelte kursists faglige progression. I den forbindelse anbefales det, at undervisningen tilrettelægges således, at det dels er muligt at dokumentere og registrere kursistens aktive deltagelse, fx via mail, chat, deltagelse i konferencesystem eller lign, og at den faglige progression følges via løbende opgaver og ”produkter”. Institutionerne kan med fordel anvende digitale platforme med indbyggede systemer til aflevering af opgaver, som både muliggør en enkel registrering af kursistens aktivitet og samtidig kan anvendes til underviserens feedback i forhold til kursistens videre faglige arbejde.

Uddannelsestid

I virtuel undervisning har underviseren ikke mulighed for at følge den enkelte kursist på samme måde som i en tilrettelæggelsesform, hvor underviser og kursist er fysisk til stede i hele uddannelsestiden. I en situation, hvor undervisningen er tilrettelagt virtuelt, bør underviseren derfor i højere grad være aktivt opsøgende i forhold til den enkelte kursist og have skærpet opmærksomhed på, hvordan den enkelte kursist kan nå uddannelsens mål. En kursist i et virtuelt forløb betragtes ikke som selvstuderende, da en kursist i et virtuelt forløb er tilmeldt undervisningen. Kursisten har således krav på at få den fulde uddannelsestid som lærerstyret aktivitet. Det vil sige, at undervisningen planlægges med læringsaktiviteter i hele forløbet, således at deltagerne modtager den undervisning, de har krav på. Det gælder både den del, der er planlagt virtuelt, men også den del der er planlagt som fremmødeundervisning.

En central konklusion fra de to tilsyn var, at undervisningsdelen med fremmøde blev håndteret meget forskelligt af institutionerne, hvor den i nogle tilfælde fremstod som et tilbud frem for en obligatorisk og fuldt ud integreret del af undervisningsforløbet, og heller ikke altid med den grad af lærerstyring, som kursisten har krav på. På denne baggrund anbefaler styrelsen, at institutionerne er særligt opmærksomme på tilrettelæggelsen af den obligatoriske tilstedeværelsesundervisning og ikke overlader ansvaret for, at tilstedeværelsesundervisningen kommer til at udgøre minimum 20 procent, til den enkelte kursist.

Virtuelle tilrettelæggelsesformer

Der findes ingen regler for, hvilke former for virtuel undervisning, institutionen kan benytte sig af. I bekendtgørelsen stilles der implicit et krav om, at 20 procent af undervisningen skal være tilrettelagt med

samtidig tilstedeværelse af underviser og kursist. Kravet indebærer, at virtuel undervisning/fjernundervisningen på avu altid er 'blended undervisning', dvs. gennemføres som en kombination af fremmødeundervisning og virtuel undervisning. Ud over de obligatoriske 20 procent kan den enkelte institution beslutte, hvor stor en andel af den resterende del af undervisningen, skal tilrettelægges med fysisk fremmøde.

Flere og flere institutioner benytter sig af virtuelle undervisningsformer, der i praksis dækker over mange typer af tilrettelæggelse, som kan defineres og kategoriseres på forskellige måder.

Det er ikke hensigten med dette afsnit at give autoritative definitioner på virtuelle undervisningsformer, men derimod at tydeliggøre spændet af tilrettelæggelsesformer, da den valgte tilrettelæggelsesform har en række indbyggede fordele og ulemper, som institutionerne bør være opmærksomme på.

Først og fremmest er det vigtigt at sondre mellem en asynkron eller synkron læreproces. At undervisningen er asynkron betyder, at underviser og kursist ikke er til stede samtidigt i tid. Kursisten har mulighed for at tilgå undervisningsmaterialerne døgnet rundt og derved modtage undervisning uden at være i samtidig kontakt med underviseren. Kursisten kommunikerer som regel med underviseren og medkursister via e-mail eller lignende.

Synkron fjernundervisning forudsætter samtidig tilstedeværelse af underviser og kursist, og kursisten følger typisk undervisning via et virtuelt klasseværelse. Et eksempel på en synkron tilrettelæggelse er simultan fjernundervisning. Her afvikles undervisningen som ordinær undervisning på institutionen, og den enkelte kursist kan vælge enten at følge undervisningen hjemmefra ved hjælp af digitale kommunikationsmidler, som f.eks. streaming, videosamtaler, chat eller lign, eller at møde op på institutionen og følge undervisningen på ordinær vis.

Parallelundervisning er et andet eksempel på en synkron tilrettelæggelsesform, hvor en gruppe kursister samlet på én adresse deler underviser med en gruppe kursister, der er samlet på en anden adresse. Underviseren kan skiftevis have undervisning på den ene og på den anden adresse. Kursistgruppen, der er lokaliseret på en anden adresse end underviseren, følger dermed undervisningen virtuelt og er i virtuel kontakt med underviseren.

Både simultan og parallelundervisning rummer endvidere mulighed for at optage hele eller dele af undervisningen, som derefter kan tilgås "asynkront", dvs. uafhængigt af de tidsrum undervisningen fandt sted. Herigennem kan kursisten få repeteret undervisningsseancen, men det har også den fordel, at kursister, som af den ene eller anden årsag ikke deltog i undervisningen på det tidspunkt, den blev afviklet, får mulighed for at følge undervisningen helt eller delvis.

Endeligt bør fleksundervisning /"nedfleksede" hold nævnes, som eksempel på en tilrettelæggelsesform med reduceret fremmøde, der også ses benyttet hos nogle VUC'er. Her arbejder kursisten "hjemmefra" en stor del af tiden og tilgår typisk undervisningsmaterialer via et LMS/læringsplatform og/eller et studieadministrativt system. I praksis er der derfor tale om en variant af blended learning, der primært tager afsæt i en asynkron undervisningsform. Det er vigtigt at understrege, at der aldrig må være tale om undervisning udbudt som delvist selvstudium, hvorfor institutioner, der udbyder denne tilrettelæggelsesform, skal være ekstra opmærksomme på de almindelige regler for avu, fx i undervisningstid og studieaktivitet, men også de særlige krav til og betingelser for virtuel undervisning, som beskrives i dette kapitel.

Uanset tilrettelæggelsesform skal institutionen strukturere og didaktisere det stof, som kursisten arbejder med i den virtuelle undervisning. Det vil f.eks. ikke være tilstrækkeligt blot at udlevere en læseplan til kursisten. Det vil også være nødvendigt for kursisten at blive instrueret i, hvordan der aktivt skal arbejdes med stoffet. En sådan strukturering og didaktisering kan f.eks. være beskrevne læseformål til en tekst, opgaveformuleringer som bringer stoffet aktivt i spil, instruktion i at kursisterne skal bearbejde stoffet i virtuelle grupper med et bestemt formål, etc. Underviseren skal med andre ord guide kursisten i tilrettelæggelsen af arbejdet, selv om arbejdet foregår på afstand og hjælpe kursisten med hvordan, kursisten skal tilegne sig stoffet, og ikke alene have fokus på, hvad der skal læres.

Det kan i denne sammenhæng bemærkes, at det seneste tilsyn bl.a. viser, at mange institutioner planlægger at omlægge deres eksisterende virtuelle undervisning til en undervisningsform, som er tilrettelagt med en højere andel fremmøde end blot de obligatoriske 20 procent eller tilrettelagt med flere synkrone undervisningsdele, fx undervisning afviklet i et virtuelt klasseværelse med samtidig deltagelse af underviser og kursist. Disse tiltag er bl.a. iværksatte med det eksplicitte formål at forbedre fastholdelsen af kursisterne og muliggøre en større grad af relationsdannelse, dialog og samarbejde i undervisningen. Disse aspekter vil blive behandlet i de følgende afsnit.

Afklaring af kursistens forudsætninger ved optagelse

Konklusionerne fra begge tilsyn er meget klare, nemlig at institutionerne generelt har udfordringer med at sikre gennemførelse og fastholdelse af deres kursister i deres virtuelle undervisning. Frafaldet hos fjernkursister er således markant højere end ordinære kursister og særligt op til prøveaflæggelse. Det fåtal af fjernkursister, som når frem til prøven og vælger at aflægge den, består dog i lidt højere grad end kursister i ordinær undervisning og med tilsvarende resultater. Jf. tidligere afsnit kan valg af tilrettelæggelsesform have betydning for kursisternes gennemførelse, hvilket institutionerne også er opmærksomme på. Ligeså vigtigt er det imidlertid at tydeliggøre forudsætningerne for at kunne følge virtuel undervisning med fuldt udbytte i forbindelse med den indledende optagelses/vejledningssamtale, herunder krav til kursistens studiekompetencer og digitale færdigheder.

På den baggrund anbefaler styrelsen, at institutionen tilrettelægger en omhyggelig optagelsesprocedure i forbindelse med forløb, der involverer en stor andel af virtuel undervisning. Styrelsen anbefaler endvidere en løbende og målrettet vejledningsindsats undervejs i kursisternes forløb.

Resultaterne af de to gennemførte tilsyn og konklusionerne herfra understøttes af EVA's råd til institutionerne omkring tilrettelæggelse af virtuel undervisning, der bl.a. er baseret på deres omfattende undersøgelse af erfaringerne med digitalisering af VEU. EVA anbefaler også, at institutionen i forbindelse med optagelse tydeligt italesætter, hvad det kræver at deltage i de forskellige digitale læringsforløb. Derudover foreslår EVA, at samtalen eventuelt suppleres med opgaver/test, der afdækker om ansøgeren har de fornødne færdigheder og kompetencer. Inden kursusstart anbefaler EVA, at kursisterne orienteres om de særlige krav til at følge virtuel undervisning, herunder orienteres om undervisningens indhold, metoder, læreprocesser, arbejdsredskaber, rollefordeling mellem underviser og kursist samt krav til eventuelle prøver/eksaminer.

Ifølge EVA bør en vejlednings/optagelsessamtale til et virtuelt forløb have fokus på følgende fire temaer:

- Kursistens it-færdigheder og kompetencer. Undersøgelser viser, at svage it-færdigheder ikke nødvendigvis begrænser deltagelse i digitale læringsforløb, hvis de anvendte digitale læringsplatforme udvik-

les, så de imødekommer kursisten, fx igennem støttemuligheder og -funktioner. Det er dog vigtigt at afklare, hvilke it-færdigheder og tekniske kompetencer kursisten som minimum skal besidde, og hvilket teknisk udstyr/internetforbindelse kursisten skal have adgang til for at følge undervisningen.

- Kursistens studiekompetencer. Det kræver generelt mere selvdisciplin, selvstændighed og struktur at deltage i et digitalt læringsforløb sammenlignet med ordinær undervisning. Digitale læringsforløb er i høj grad deltagerstyret, hvorfor det er op til kursisten selv at tage initiativ til og gøre brug af de muligheder for vejledning, støtte og stilladsering, institutionen stiller til rådighed i forløbet. Det er en forudsætning for at kunne deltage i og få udbytte af digitale læringsforløb, at kursisten er tilstrækkelig motiveret, engageret, interesseret og målrettet. Dette er især kendetegnet for mange asynkrone e-læringsforløb. I modsætning hertil er synkrone forløb i højere grad baseret på en struktur, der kendes fra ordinær undervisning.
- Kursistens faglige forudsætninger: Der er i udgangspunktet ikke forskel mellem de faglige krav, der stilles til kursisten i virtuel undervisning og ordinær undervisning. Digitale læringsforløb kan potentielt være en fordel for fagligt udfordrede kursister, da optagelser af synkron undervisning kan ses flere gange, hvilket gør det muligt at tage sig bedre tid til at tilegne sig stoffet. Omvendt kan det være en udfordring for fagligt udfordrede kursister, at underviseren på digitale læringsforløb ikke er tilgængelig i de situationer, hvor kursisten oplever vanskeligheder og har behov for hjælp. Igen kan det her være en fordel at vælge en synkron tilrettelæggelsesform, som fx simultan undervisning, hvor kursisten har kontakt til underviseren i læringssituationen.
- Kursistens personlige og sociale forudsætninger. En god relation mellem underviser og kursist har betydning for trivsel, motivation og læring, hvilket kan styrke fastholdelse og mindske frafald. Netop relationsarbejdet er ofte det sværeste og mest udfordrende for undervisere på digitale læringsforløb. Jo mere asynkron undervisningen er, desto vanskeligere betingelser for at opbygge personlige og tillidsfyldte relationer mellem underviser og kursist. Kursisternes indbyrdes relation kan ligeledes have betydning for trivsel, motivation og læring, men det er vigtigt at understrege, at kursisternes behov for sociale relationer varierer meget. For nogle spiller det sociale fællesskab en vigtig rolle for deres motivation og faglige læreproces, mens andre kursister måske ligefrem har valgt at deltage i et digitalt læringsforløb for at undgå forpligtende relationer til andre, fx voksne med social angst. Derfor er det vigtigt at afklare, om målgruppen er homogen eller meget differentieret, hvilket i sidstnævnte tilfælde kan tale for en opdeling.

Udvikling af virtuelle undervisningsforløb

Det kræver prioritering af tid og ressourcer at udvikle virtuelle undervisningsforløb, der er motiverende og understøtter kursisternes læring mest muligt. EVA har identificeret syv tiltag, der er væsentlige for at skabe kvalitet i virtuelle undervisningsforløb. Udover afklaring af forudsætninger for deltagelse gennemgået i forrige afsnit peger EVA på følgende elementer⁴⁾ :

- Introduktion til det virtuelle rum: Kursisten kan få en god start på det virtuelle undervisningsforløb gennem en grundig introduktion til de programmer og platforme, de skal bruge i undervisningen. Dette kan både ske i form af vejledningssamtaler og i introforløb.
- Relationer: En god relation til underviseren er afgørende for deltagernes motivation og trivsel. Underviseren kan etablere en god relation til kursisten gennem engagement, støtte og ved at sætte tydelige forventninger til kursisten. Derudover er det også vigtigt at have opmærksomhed på, hvordan

undervisningen kan være med til at understøtte opbygningen af relationer mellem de kursister, der ønsker det.

- Faglig støtte: Faglig støtte er vigtigt for kursisternes læreproces og læringsudbytte. Det handler også om at tydeliggøre, hvornår og hvordan støtten gives i løbet af undervisningsforløbet.
- Læringsaktiviteter: Kursisterne får større læringsudbytte, når de aktiveres i undervisningen, og det er derfor vigtigt at gøre brug af læringsaktiviteter, der understøtter fagets mål og klæder kursisterne på til at tage aktiv del i læringsaktiviteterne.

Som EVA påpeger, påvirker overgangen fra analoge til digitale læringsforløb underviserrollen og didaktikken markant. Der er således ingen tvivl om, at udvikling af god virtuel undervisning stiller skærpede krav til underviserens kompetencer og kræver en koordineret indsats fra institutionen side. Styrelsen anbefaler derfor, at institutionerne stiller de nødvendige ressourcer til rådighed, og at de prioriterer kompetenceudvikling og afprøvning af virtuelle undervisningsforløb.

Specialundervisning og anden specialpædagogisk støtte

For at fastholde kursister skal institutionen yde bistand til de kursister, der har behov herfor. Bistand til unge under 25 år ydes i samarbejde med kommunalbestyrelsen.

Avu-loven indeholder en forpligtelse for institutionerne til at yde specialpædagogisk bistand til kursister med funktionsnedsættelse eller tilsvarende svære vanskeligheder. Kursisterne kan få tilbud om støtteformer i form af hjælpemidler og instruktion i brugen heraf, personlig assistance og sekretærhjælp, støttetimer, der skal kompensere for en fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse, særligt udformede undervisningsmaterialer og tegnsprogstolkning og skrivetolkning.

Kursisterne kan medbringe og anvende den bevilgede støtte i alle dele af undervisningen og i forbindelse med ekskursioner som led i uddannelsen.

Fastholdelse af kursister

Institutionen skal udarbejde en overordnet fastholdelsesplan, hvori der beskrives strategier til sikring af kursisters gennemførelse og formindskelse af frafaldet blandt kursister. Planen skal beskrive, hvordan institutionen støtter op om kursistens læringsproces, herunder kursistens faglige, sociale og personlige udvikling. Følgende elementer skal inddrages og beskrives i institutionens fastholdelsesplan:

- Fravær: For den enkelte kursist kan stort fravær betyde mangelfuldt udbytte af undervisningen og i sidste ende føre til frafald. Derfor skal institutionen følge op på frafald og mønstre i fravær.
- Aktiv deltagelse: Institutionen skal udarbejde et sæt regler om aktiv deltagelse og orden. I forbindelse med fastsættelsen af regler om aktiv deltagelse vil institutionen kunne fastsætte regler om mødepligt. Reglerne om aktiv deltagelse og orden skal desuden beskrive konsekvenser for kursister, der ikke overholder reglerne.

– Vejledning: Institutionen skal tilbyde vejledning, både i forbindelse med optagelse og ved gennemførelse af uddannelsen. Der skal ydes særlig vejledning til de kursister, der er i risiko for at falde fra uddannelsen. Vejledningen indebærer også vurdering af kursistens faglige niveau. Vejledning skal hjælpe kursisterne med deres plan for uddannelse og evt. omvalg i tæt samarbejde med andre institutioner.

– Evaluering: Den løbende evaluering har sammenhæng med den vejledning, der skal tilbydes kursisten med henblik på gennemførelse af uddannelsen. Evaluering indbefatter en løbende evaluering af den enkelte kursist med hensyn til fremskridt og progression for faglige og studiemæssige kompetencer og af undervisningen som sådan. Vejledning og evaluering sikrer kontinuitet i fastholdelsesarbejdet.

Aktiv deltagelse og orden

Reglerne om aktiv deltagelse og orden i avu-undervisningen følger af avu-bekendtgørelsens § 30.

Kursisternes fremmøde og aktive deltagelse i undervisningen er en forudsætning for, at der kan etableres et konstruktivt undervisningsmiljø, der understøtter den faglige indsats og bestræbelserne på, at kursisten når de faglige mål. Med aktiv deltagelse forstås deltagelse på et niveau, der betyder, at kursistens faglige progression er tilstrækkelig til at gennemføre fagets faglige udfordringer.

Væsentlige forudsætninger for, at kursisten når de faglige mål, er, at der er fremmøde til den del af undervisningen, der kræver tilstedeværelse på institutionen, og at forberedelsen til undervisningen er tilstrækkelig inklusive udarbejdelse af skriftlige opgaver.

På den baggrund er institutionen forpligtet til at fastsætte regler om kursistens aktive deltagelse i undervisningen. Reglerne skal synliggøre kursistens ansvar for at tilegne sig det faglige stof. Reglerne skal også være anvendelige til at dokumentere kursisternes studieaktivitet, hvis undervisningen tilrettelægges som delvis virtuel.

Institutionen beslutter selv, hvornår en kursist ikke længere betragtes som studieaktiv med eventuelle konsekvenser for SU, mulighed for at opnå deltagerbevis, bortvisning fra undervisningen etc. Dette skal fremgå af de lokalt fastsatte regler om aktiv deltagelse og orden. Institutionens regler om aktiv deltagelse skal klart vise institutionens forventninger til kursisterne, ligesom det tydeligt skal fremgå, hvordan institutionen følger op på manglende efterlevelse af reglerne, samt hvilke konsekvenser det vil få. Styrelsen anbefaler, at institutionerne arbejder meget systematisk med disse forhold og i et tæt samarbejde mellem undervisere, studievejledning og ledelse.

Institutionens regler om aktiv deltagelse og orden kan også indeholde begrænsninger i forhold til brug af beklædningsgenstande fx niqab, burka, kasketter og solbriller, der forhindrer fri og uhindret kommunikation, fordi dele af ansigtet er tildækket.

Kursisten skal gøres bekendt med reglerne, og de skal fremgå af institutionens hjemmeside.

Løbende evaluering

Den interne løbende evaluering jf. § 16 i avu-bekendtgørelsen, skal sikre, at den enkelte kursist får et klart billede af egne styrker og svagheder med hensyn til opfyldelse af fagets mål. Evalueringen skal samtidig give grundlag for at justere undervisningen. Tilrettelæggelsen af et undervisningsforløb kræver, at faserne i kursistens læring formuleres og anskueliggøres eksplicit med fokus på synlig læring og progression. I arbejdet med den interne evaluering udvikles en systematisk feedbackkultur, der danner baggrund for kursistens læringsudbytte af undervisningen og giver kursisten kompetence i at anvende feedback som et redskab til læring i sin videre uddannelse.

Institutionen skal, jf. § 17, sikre, at der sker en planlægning af undervisningen, så kursisterne ved, hvilke mål og hvilket fagstof der arbejdes med i undervisningen. Endvidere skal der være et grundlag for at kunne dokumentere, at undervisningen lever op til de givne mål. På hvert niveau opbygges kursistens læring som en fremadrettet bevægelse hen imod de faglige mål. Institutionen skal således sikre, at undervisningen kan evalueres, så kursistens læring og faglige udbytte bliver synlig. Derfor er det vigtigt, at institutionen påtager sig et ansvar for læringsprocesser, der fremmer et godt læringsmiljø med fokus på kursistens læringsudbytte.

Kvalitetsudvikling og resultatvurdering

Institutioner, der udbyder avu, skal anvende et system til kvalitetsudvikling og resultatvurdering af undervisningen.

Evalueringen skal indeholde en proces, der består i at indsamle information og implementere procedurer, der muliggør en fortløbende diskussion af uddannelses- og undervisningsmæssige forhold vedrørende tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen.

Kvalitetssystemet skal omfatte systematiske og regelmæssige selvevalueringer inden for nogle nøgleområder, som institutionen udvælger.

De nærmere krav til kvalitetsudvikling og resultatvurdering er udmøntet i kvalitetsbekendtgørelsen.

Kapitel 6: Prøver og eksamen

Undervisning i avu-fag på niveau G og niveau D afsluttes med prøve efter reglerne i læreplanerne, jf. avu-bekendtgørelsens § 25.

Avu-prøverne er omfattet af de nærmere regler om adgang til aflæggelse af prøve og krav til prøve- og eksamensbeviser i eksamensbekendtgørelsen. De fleste af kernefagene udbydes på både G- og D-niveau, som afsluttes med prøve. I kernefagene er der oftest tale om både mundtlige og skriftlige prøver. De skriftlige prøver stilles af Børne- og Undervisningsministeriet ved to årlige terminer. Det er ikke muligt at gennemføre skriftlige prøver ud over de fastsatte terminer, og dermed er der heller ikke mulighed for afholdelse af ny prøve ved kursisters eventuelle sygdom før ved næste prøvetermin. De mundtlige prøver er lokalt stillede prøver. Det samme gælder for matematik G, hvor prøven er en kombineret skriftlig og mundtlig prøve.

I tilbudsfagene omfatter prøveformerne udelukkende lokalt stillede prøver.

På niveauerne basis, F og E afsluttes undervisningen med en faglig evaluering, hvorefter der kan udstedes et deltagerbevis på betingelse af, at kursisten efter underviserens vurdering har opnået kompetencer svarende til bestået.

Selvstuderende

Avu-bekendtgørelsens § 38 giver personer, der ikke er tilmeldt undervisningen, mulighed for at aflægge prøve i fag som selvstuderende på samme vilkår som kursister, der følger undervisningen, medmindre andet følger af læreplanen. De nærmere regler om adgang for selvstuderende til at aflægge prøve, følger af den almene eksamensbekendtgørelse.

Institutionen skal af selvstuderende opkræve betaling for at gå til prøve. Betalingen udgør i kursusåret 2019/20 130 kr. pr. kernefag og 1.250 kr. pr. tilbudsfag.

For at kunne tilmelde sig prøve på en uddannelse som selvstuderende kræves almindeligvis, at personen opfylder adgangskravene til uddannelsen, herunder evt. alderskrav. Det følger af almen eksamensbekendtgørelses § 8, stk.1. I forlængelse af etableringen af FGU blev der 2. juli 2019 udstedt en bekendtgørelse om adgang som selvstuderende for personer under 25 år til at aflægge prøve i avu-fag. Med denne blev det muligt for personer, der bortset fra aldersbetingelsen opfylder adgangskravet til avu, at aflægge prøve som selvstuderende.

Som det fremgår af § 38 i avu-bekendtgørelsen, kan selvstuderende aflægge prøve på samme vilkår som kursister, medmindre andet følger af læreplanen. Selvstuderende tilbydes faglig vejledning. Fristen for tilmelding til prøve er tidligst 8 uger før prøvens afholdelse, jf. eksamensbekendtgørelsens § 8, stk. 2.

Institutionen fastsætter selv den konkrete frist.

VUC skal konkret indstille hver person/kursist til en prøve. Når en person ønsker at aflægge en konkret prøve som selvstuderende, vil det derfor fremgå af læreplanen, hvis der gælder særlige vilkår for selvstuderende.

Generelt ved samtalen, der forudsættes at finde sted, før VUC kan indstille en person til prøve, vil det fremgå, hvad personen har af forudsætninger for at kunne opfylde eksaminationsgrundlaget, jf. § 8 i eksamensbekendtgørelsen. Som selvstuderende har man som nævnt ret til faglig vejledning – det vil typisk indbefatte en vejledende samtale med den underviser, der vil skulle fungere som eksaminator ved prøven. Ved den vejledende samtale kan den selvstuderende blive bedt om at supplere, dvs. forberede sig yderligere i udvalgt fagstof, før vedkommende kan indstilles til prøve.

Bedømmelseskriterierne gælder for alle eksaminander. Det vil sige, at også en selvstuderende skal bedømmes på baggrund af de faglige mål i læreplanen.

En selvstuderende kan over for institutionen udarbejde en oversigt, som tjener til at dokumentere at vedkommende har tilstrækkelige faglige forudsætninger for, at institutionen kan indstille vedkommende til den pågældende prøve.

Det skal understreges, at man som selvstuderende ikke har krav på, at eksaminator udarbejder særskilte eksamensspørgsmål til én.

Almen forberedelseseksamen

Fagene, der indgår i en almen forberedelseseksamen, er oplistet i avu-bekendtgørelsens § 26, stk. 1, nr. 1-4. Det er dansk eller dansk som andetsprog på niveau D, engelsk på niveau D, matematik på niveau D samt to fag af kursistens valg på mindst niveau G.

Almen forberedelseseksamen giver retskrav på optagelse på 2-årigt hf, hvis de to valgfrie fag på minimum G-niveau består af naturvidenskab samt ét af fagene historie, samfundsfag, tysk eller fransk.

De enkelte prøver i fagene skal være bestået, dvs. som minimum have opnået karakteren 02 efter 7-trins-skalaen i hver af de prøver, der indgår i almen forberedelseseksamen.

Der er ministerielt udpegede censorer til de centralt stillede skriftlige prøver, mens mundtlige prøver dækkes af censorer fra institutionernes egne eksamensnetværk. Censorerne skal opfylde krav til censor-kompetence, jf. § 26 i eksamensbekendtgørelsen.

Beviser og attestation

Institutionen udsteder efter anmodning prøvebevis til kursister og selvstuderende, jf. § 22. Prøvebevis kan først udstedes, når alle niveauets prøver i faget er aflagt. Når én af flere prøver på et niveau i et fag er aflagt, kan der udstedes attestation herfor.

Deltagerbevis kan udstedes til kursister, der har fuldført undervisningen på niveauerne basis, F og E, jf. § 23. Det er dog en betingelse, at institutionen vurderer, at kursisten har opnået kompetencer svarende til bestået. Underviseren skal derfor foretage en afsluttende bedømmelse af kursistens faglige standpunkt. Undervisningen anses for at være fuldført, hvis kursisten har gennemført faglig dokumentation.

Kursistens præstation og standpunkt skal bedømmes på grundlag af de faglige mål og øvrige krav, der er opstillet for faget på det pågældende niveau. Bedømmelsen skal afspejle de faglige forventninger, der er til kursisten på det tidspunkt, bedømmelsen gives (absolut bedømmelse). Der må ikke tilstræbes en bestemt fordeling mellem bestået/ikke bestået på et hold. Bredere hensyn som fx kursistens arbejdsindsats eller væremåde på holdet kan som udgangspunkt ikke indgå i grundlaget for bedømmelsen. Dog er det en generel betingelse, jf. avu-bekendtgørelsens § 23, at kursisten har deltaget aktivt i undervisningen.

Arbejdet med faglig dokumentation indgår i en vurdering af kursistens samlede faglige formåen. Den afsluttende bedømmelse kan sammenlignes med bedømmelsen i andre uddannelser, der resulterer i en standpunktskarakter – her tildeles blot ikke en karakter, men bedømmelsen resulterer i 'bestået' eller 'ikke bestået'.

For kursister, der ikke har fuldført undervisningen på et niveau, eller har deltaget i et fagelement, kan institutionen efter anmodning udstede en attestations for den gennemførte undervisning, jf. avu-bekendtgørelsens § 24.

Eksamensbekendtgørelsens § 38 foreskriver, at institutionen skal opbevare de oplysninger, der er nødvendige for at udstede prøve- og eksamensbeviser i 30 år efter eksamens eller prøvens afslutning. Avu-bekendtgørelsens § 21 stk. 2, fastsætter tilsvarende for deltagerbeviser. Der er ingen særlige regler for opbevaring og kassation af oplysninger i forbindelse med attestationer. Institutionen bør derfor henlede kursisternes opmærksomhed på, at de bør anmode om attestationer snarest muligt efter undervisningsforløbets afslutning, hvis de vil være sikre på at kunne få dokumentation.

Det er en betingelse for at få udstedt et deltagerbevis eller attestations, at kursisten har opfyldt kravet til aktiv deltagelse i undervisningen, jf. § 30.

Eksamensbevis for almen forberedelseseksamen kan først udstedes, når hver af de prøver, der skal indgå i eksamenen, er bestået, jf. § 26.

Faglig dokumentation

Faglig dokumentation er omtalt i bemærkningerne til avu-loven og følger af reglen i avu-bekendtgørelsens § 19. Det fremgår heraf, at der er et krav om, at kursisten i uddannelsestiden skal udarbejde et produkt som afslutning på forløbet på de niveauer, som ikke afsluttes med prøve, dvs. basisniveau samt niveauerne F og E. Produktet kan fx være et mindre projekt, en synopsis eller lignende, som efterfølgende fremlægges og evalueres af underviseren. Produktet skal være fremstillet til brug som faglig dokumentation, og produktet må ikke tidligere være evalueret.

Evalueringen af den faglige dokumentation er en del af den interne evaluering.

Faglig dokumentation er ikke en prøve og er ikke omfattet af reglerne i eksamensbekendtgørelsen. Ved evalueringen gives ikke en karakter, men en faglig feedback.

Der er to krav til den faglige dokumentation. 1) Produktet skal være egnet som faglig dokumentation. 2) Produktet skal være egnet til evaluering. Det første vedrører formelle krav, og det andet vedrører faglige krav. Begge krav skal være opfyldt for, at den faglige dokumentation er egnet til evaluering, som er én af betingelserne for at få et deltagerbevis.

Der kan tænkes situationer eller sammenhænge, hvor det kan vise sig mere eller mindre vanskeligt at holde de faglige og formelle krav adskilt. For at anskueliggøre sondringen mellem faglige og formelle krav, illustreres her med et par eksempler.

I læreplanernes pkt. 4.2 er det fastsat specifikt, hvordan den faglige dokumentation er tilrettelagt på niveau F, E og basisniveau i de enkelte fag.

I faget engelsk på niveau F er det i læreplanen fastsat, at kursisten i uddannelsestiden forbereder et kort, mundtligt oplæg på engelsk om et emne, som har relation til undervisningen. Emnet vælges i samråd med

underviseren. Kursisten udarbejder ligeledes i uddannelsestiden selvstændigt en disposition på engelsk til oplægget. Oplægget og dispositionen danner grundlag for en kort samtale på engelsk med underviseren.

Betingelsen for, at produktet er egnet som faglig dokumentation, er, at produktet opfylder de formelle krav til form og proces:

- Emnet vælges i samråd med underviseren
- Kursisten forbereder et kort mundtligt oplæg
- Kursisten udarbejder selvstændigt en disposition til oplægget.

Betingelsen for, at den faglige dokumentation er egnet til evaluering, er, at dokumentationens indhold er fagligt relevant i forhold til læreplanens mål og fagstof:

- Oplægget skal være på engelsk
- Dispositionen skal være på engelsk
- Samtalen gennemføres på engelsk.

De formelle krav omfatter så at sige selve produktets genkendelighed som faglig dokumentation i engelsk, mens de faglige krav vedrører kvaliteten af disposition, oplæg og samtale.

I faget matematik på niveau E er det i læreplanen fastsat om faglig dokumentation, at kursisten skal udarbejde en synopsis til brug for en præsentation, der skal demonstrere, om kursisten i forhold til de faglige mål kan løse problemer, anvende modeller og præsentere fremgangsmåder.

Betingelsen for, at produktet er egnet som faglig dokumentation, er, at produktet opfylder de formelle krav til form og proces:

- Kursisten vælger et problemområde i samråd med underviseren
- Underviseren formulerer en eller flere problemstillinger med tilknytning til emnet som udgangspunkt for arbejdet
- Kursisterne udarbejder synopsen individuelt eller i grupper.

Betingelsen for, at den faglige dokumentation er egnet til evaluering, er, at dokumentationens indhold er fagligt relevant i forhold til læreplanens mål og fagstof:

- Problemområdet skal være fra hverdagslivet eller samfundslivet
- De matematiske problemstillinger behandles ved hjælp af relevante matematiske kompetencer.

De formelle krav omfatter selve produktets genkendelighed som faglig dokumentation i matematik, mens det andet krav vedrører kvaliteten af den matematik, der er bragt i anvendelse.

For at evalueringen kan finde sted, er det nødvendigt, at både de formelle krav og kravene til fagligt relevant indhold er opfyldt. Hvis evalueringen ikke kan finde sted, fordi produktet ikke opfylder betingelserne, er uddannelsesforløbet ikke afsluttet, og der kan ikke udstedes et deltagerbevis.

Arbejdet med faglig dokumentation er en del af uddannelsestiden. En institution kan dog, hvis det er praktisk muligt, lade en kursist fremlægge efter uddannelsestidens afslutning, hvis vedkommende pga. lovligt forfald ikke har nået at fremlægge inden niveauets afslutning.

En kursist kan uanset resultatet af evalueringen følge faget på højere niveau efter en konkret vurdering, hvilket altid skal finde sted, før en kursist kan optages på et givet fag/niveau.

Kapitel 7: Tilsyn og klage

Tilsyn

Styrelsen fører tilsyn med undervisning, prøver og eksamen på avu. –Institutionen fastlægger et system til kvalitetsudvikling og resultatvurdering i forbindelse med uddannelsen og undervisningen. De nærmere bestemte regler om krav til institutionernes kvalitetsudvikling og resultatvurdering på avu fremgår af kvalitetsbekendtgørelsen (se vejledningens bilag 1).

Styrelsen kan kræve alle nødvendige oplysninger udleveret af udbyderne i forbindelse med tilsyn med institutionerne.

Klage

Klageadgang

En kursist kan klage over institutionens afgørelser, i første omgang til institutionens leder. Hvis kursisten ikke får medhold, kan kursisten indgive klage til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet. Til styrelsen kan der imidlertid kun klages over retlige forhold, fx om hvorvidt forvaltningsloven er overholdt i pædagogiske anliggender. Pædagogiske anliggender er blandt andet spørgsmål om optagelse og om bortvisning. Klagefristen er to uger fra afgørelsen er meddelt til kursisten. Klager over afgørelser om anderkendelse af merit kan, ligesom afgørelser vedrørende individuel kompetencevurdering (IKV), indbringes for Kvalifikationsnævnet inden for en klagefrist på fire uger. Styrelsens afgørelser efter avu-loven og bekendtgørelsen kan ikke påklages til højere administrativ myndighed.

Fravigelser

Fravigelser fra Bekendtgørelsen

Styrelsen kan dispensere fra reglerne i avu-bekendtgørelsen, jf. § 39, i to situationer. Dels i forbindelse med forsøgs- og udviklingsvirksomhed, dels når det er begrundet i usædvanlige forhold. Som hovedregel vil der være tale om forsøgs- og udviklingsvirksomhed igangsat af styrelsen.

Bilag: Oversigt over relevante love og bekendtgørelser

Love:

– **Avu-loven.** LBK nr. 603 af 23/05/2019: Bekendtgørelse af lov om almen voksenuddannelse og om anerkendelse af realkompetence i forhold til fag i almen voksenuddannelse, i uddannelsen til hf-eksamen og i uddannelsen til studentereksamen (avu-loven).

– **Institutionsloven.** LBK nr. 596 af 16/05/2019: Bekendtgørelse af lov om institutioner for almen gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v.

Bekendtgørelser:

– **Avu-bekendtgørelsen.** BEK nr. 1380 af 10/12/2019: Bekendtgørelse om almen voksenuddannelse (avu-bekendtgørelsen)

– **Deltagerbetalingsbekendtgørelsen.** BEK nr. 1064 af 11/09/2017: Bekendtgørelse om deltagerbetaling ved almen voksenuddannelse og gymnasiale enkeltfag.

– **IKV-bekendtgørelsen.** BEK nr. 453 af 10/06/2008: Bekendtgørelse om individuel kompetencevurdering i relation til fag i almen voksenuddannelse og i de almen gymnasiale uddannelser (IKV-bekendtgørelsen)

– **Eksamensbekendtgørelsen.** BEK nr. 343 af 08/04/2016: Bekendtgørelse om prøver og eksamen i de almene og studieforberedende ungdoms- og voksenuddannelser

- **Bekendtgørelse om selvstuderende under 25 år.** BEK nr. 675 af 02/07/2019: Bekendtgørelse om adgang som selvstuderende for personer under 25 år til at aflægge prøve i fag i almen voksenuddannelse.

– **Kvalitetsbekendtgørelsen.** BEK nr. 574 af 16/06/2009: Bekendtgørelse om kvalitetsudvikling og resultatvurdering i almen voksenuddannelse (avu).

– **Bekendtgørelse om standardvedtægter.** BEK nr. 750 af 29/06/2012: Bekendtgørelse om standardvedtægt for institutioner for almen gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, den 12. juni 2020

VICEDIREKTØR
MARTIN LARSEN

/ Andrea Allin

- 1) Det fremgår af § 6 i deltagerbetalingsbekendtgørelsen, hvilke typer pension der anses for aldersbetinget pension.
- 2) Lovforslag nr. L 49 fremsat den 11. november 2015: Lov om ændring af lov om institutioner for almen- og erhvervsrettet uddannelse og forskellige andre love (Tilskud til fjernundervisning m.v.)
- 3) Anbefalingerne er affødt af EVA's undersøgelse af erfaringerne med digitalisering af VEU udarbejdet for Styrelsen for It og Læring: <https://www.eva.dk/voksen-efteruddannelse/erfaringer-digitalisering-veu-0>
- 4) Find en fuld beskrivelse af de 7 tiltag her: <https://www.eva.dk/voksen-efteruddannelse/tiltag-og-kvaliteten-digital-læringsforløb>